

SPROGLIGT POLYFONINETVÆRK

Af Rita Therkelsen (Roskilde Universitetscenter)

1. Indledning

I 2003 bevilgede SHF netværkspenge til Sprogligt polyfoninetwork hvor Nina Møller Andersen, KU, Henning Nølke, AU, og undertegnede var ansøgere. Jeg vil her først orientere om baggrunden for ansøgningen og om formålet med networket, derefter kort introducere til en del af det teoretiske grundlag som networket har som referencepunkt, nemlig ScaPoLine (den skandinaviske sproglige polyfoniteori), og til teoriens genstandsområde. Og afslutningsvis viser jeg et eksempel på kodet polyfoni på dansk, det jeg tentativt kalder spørgsmålsgentagelse.

2. Baggrund

ScaPoLine (Nølke m.fl. 2004) er resultatet af et nordisk netværksarbejde i NOS-H-regi i årene 1999-2002 hvor en gruppe romanister fra Danmark, Norge og Sverige, litterater og sprogfolk, prøvede at forene den litterære og den sproglige polyfoni. Networket udgiver arbejdsbladsserien *Polyphonie – linguistique et littéraire*. ScaPoLine er en videreudvikling af den polyfoniteori som Henning Nølke (Nølke 1989, 1994) har grundlagt, stærkt inspireret af Oswald Ducrot (Ducrot 1984). Selve betegnelsen 'polyfoni' hentede Ducrot hos den russiske litteraturforsker Michail Bachtin, men han overtog ikke indholdet. Olsen (1999) og Holm (1999) skriver om den glidning i polyfonibegrebet der skete med Ducrots overtagelse.

ScaPoLinebogen (Nølke m.fl. 2004), *ScaPoLine. La théorie scandinave de la polyphonie linguistique*, er, som det fremgår, på fransk, og det er det meste af det nordiske network har publiceret i deres arbejdsblade også. Jeg har gennem årene fulgt networkets arbejde tæt, og jeg har gang på gang introduceret til ScaPoLine. De danskstuderende er meget interesserede, men da det er få der læser fransk, og endnu færre på det niveau der kræves, er det overvejende blevet ved det. Hvilket er synd og skam – der ligger mange interessante uskrevne specialer der.

3. Sprogligt polyfoninetværk. Formål.

Den grundlæggende ide med Sprogligt polyfoninetværk er således at få forsket i, diskuteret og skrevet om polyfoni på alle andre sprog end fransk (sidstnævnte er nu ikke helt bandlyst), og jeg citerer fra ansøgningen: "Med det sproglige polyfoninetværk søges kredsen af polyfoni-interessererede og -forskere udvidet. Målet med netværkets aktiviteter er at skabe et diskussionsforum hvor den sproglige polyfoniteori kvalificeres og udvikles yderligere, specificeret i delmålene: 1) Teoriudvikling. Udvikling af den sproglige polyfoniteori i sig selv, men også udforskning af mulighederne for integration og kombination med fx argumentationsanalyse, tekstlingvistik, sproghandlingsteori, samtaleanalyse, funktionel grammatik og fortællerteorier. 2) Udvikling af konkrete analyseredskaber via sprogbrugsanalyser der afdækker hvordan polyfoni er kodet i fx dansk, svensk, norsk, engelsk og tysk. 3) En praktisk analysedel der giver konkrete eksempler på tekstanalyse med en polyfonisk indfaldsvinkel. Her bruges det brede tekstbegreb der omfatter samtaler, pragmatiske brugstekster inklusive billedbrug, og skønlitterære tekster".

Erfaringerne fra det nordiske polyfoninetværksarbejde viser at det er givende at prøve at forene den sproglige og den litterære polyfoni (Nølke m.fl. 2004: 22), men at det er en stor mundfuld at gøre det. Sprogligt polyfoninetværk udviser derfor mådehold og begrænser sig til det sproglige. Til gengæld har vi den ambition at prøve at forene ScaPoLine og den sproglige Bachtin som er Nina Møller Andersens forskningsområde (Andersen 1998, 2002, 2004). Det ser indtil videre ud til at kunne lykkes på den måde at der hvor ScaPoLine er svag, nemlig på modtagersiden, der er Bachtin stærk.

Sprogligt polyfoninetværk er et åbent netværk¹, der er i skrivende stund 41 medlemmer, og som det fremgår af formålsbeskrivelsen, forestillede vi os et meget kreativt netværk med forskelligartede interesser der dækker bredt. Det kunne så indebære den fare at arbejdet blev for diffust, ikke mindst i betragtning af at når man siger "polyfoni", er der en tendens til at folk hører stemmer over det hele ud fra en vag individuel opfattelse af hvad polyfoni kunne være. I et forsøg på at sikre at vi taler om det samme når vi taler om polyfoni, har vi valgt ScaPoLine, som har et bud på et sammenhængende begrebsapparat, som netværkets teoretiske grundlag – sammen med den sproglige Bachtin – ikke som fundamentalistisk dogmatisk ramme, men som et referencepunkt man fx forholder sin polyfonidefinition til.² Når jeg skri-

¹ Se vores hjemmeside på <http://babel.ruc.dk/polyfoni/>

² Det første der skete i netværket, var derfor også at oversætte kapitel 2 i Nølke m.fl. (2004), hvor ScaPoLines begrebsapparat introduceres, til dansk. Til omdeling før det første netværksmøde.

ver at vi valgte ScaPoLine, så er det fordi der er noget at vælge imellem.³ Eddy Roulet har en meget indflydelsesrig skoledannelse i Genève⁴, og der er også udviklet (dialogisk) polyfoniteori i forbindelse med den pragmatiske teori, la praxématique, som hører til i Montpellier.⁵

4. ScaPoLine⁶

Den sproglige polyfoniteori sætter som udgangspunkt at der altid er flere stemmer der taler i en tekst, og også ofte på den enkelte ytrings niveau (parole). Det sproglige forskningsprojekt går ud på at afdække hvilke instrukser (kodet grammatisk eller semantisk) om polyfoni der er i sprogstrukturen (langue).

Polyfonien arbejder med tre betegnelser i forbindelse med de sproglyde der kommer ud af munden på folk: sætning, ytring og udsigelse:

Sætningen er lingvistens konstrukt, det er i sætningen lingvisten finder instrukserne eller den betydning der er kodet i de sproglige elementer eller grammatiske strukturer. Sætningen er bærer af instrukser, sætningen instruerer om tolkningspotentiale, så at sige.

Ytringen er den enhed der bliver ytret og tolket i en bestemt kontekst, og konteksten kan udelukke nogle tolkninger fra sætningens tolkningspotentiale og tillade andre.

Udsigelsen er, helt traditionelt, dette at der ytres, at der siges noget med mening. Udgangspunktet er så at lingvisten på sætningsniveau afdækker **polyfonistrukturen**, dvs. afdækker hvilke sproglige elementer eller grammatiske konstruktioner der er bærere af en instruks om polyfoni. Instrukser om polyfoni ifølge ScaPoLine er instrukser om hvor mange **synspunkter** der iscenesættes, instrukser om hvem (hvilke **diskursindivider**) der kan tillægges synspunkterne, og instrukser om hvilken **relation** diskursindividerne har til synspunktet. Dette at tillægge diskursindivider synspunkter og at afgøre hvilken relation diskursindividerne har til synspunktet, der hvor instrukserne så at sige bliver fulgt, er på ytringsniveau, i **konfigurationen**.

³ Men jo ikke reelt i vores tilfælde, al den stund Henning Nølle er i styregruppen...

⁴ Se fx Roulet, Eddy (2001) *Un modèle d'analyse de l'organisation du discours*. Berne: Peter Lang. Og Roulet, Eddy (2001) L'organisation polyphonique d'une conversation et d'une sous-conversation de Nathalie Sarraute. *Polyphonie linguistique et littéraire*. Nr. 3, maj 2001: 1-18.

⁵ Se fx Bres, Jacques, R. Delamotte-Legrand, F. Madray-Lesigne og P. Siblot (red.) (1999) *L'autre en discours*. Montpellier: Publications Montpellier 3. Og Bres, Jacques (2004) Sous la surface textuelle, la profondeur énonciative. Ébauche de description des façons dont se signifie le dialogisme de l'énoncé. *Regards sur l'héritage de Mikhaïl Bakhtine*. ed. P. P. Haillet og G. Karmaoui. Amiens: Ancrage Edition.

⁶ Beskrivelsen af ScaPoLines begrebsapparat i afsnit 4 lægger sig tæt op ad beskrivelsen i Therkelsen (2004).

4.1 Polyfonistruktur

Polyfonistrukturen er som sagt den der afdækkes på sætningsniveau. Det klassiske eksempel inden for polyfonien er (1):

(1) Denne væg er ikke hvid

Det interessante ved den er nægtelsen *ikke*. *Ikke* er bærer af en instruks om polyfonistruktur, den er bærer af en instruks om at der er flere stemmer eller **synspunkter** til stede i diskursen. Et synspunkt defineres som en semantisk enhed (noget propositionelt indhold) der har en synspunktbærer. I (1) er der to synspunkter:

spkt.1: væggen er hvid

spkt 2: væggen er ikke hvid

At der er 2 synspunkter, ses af at man kan fortsætte (1) på to måder, (2a) og (2b):

(2a) og det er min nabo ked af. (**det** = at væggen er **ikke-hvid**)

(2b) men det tror min nabo (**det** = at væggen er **hvid**)

I (2a) henviser *det* til synspunkt 2, mens *det* i (2b) henviser til synspunkt 1. Det sidste er det mest interessante fordi det viser at begge synspunkter må være til stede i diskursen i og med at (1) ytres.

Polyfonistrukturen kan også instruere om hvem der tager ansvar for synspunkter og hvilken relation den ansvarlige har til synspunktet. I (1) tager afsender ansvar for og erklærer sig enig i synspunkt 2, at væggen er ikke-hvid. Men afsender fralægger sig ansvar for, og erklærer sig uenig i synspunkt 1, at væggen er hvid. På sætningsniveau bliver der i dette tilfælde ikke instrueret om hvem der skal tillægges synspunkt 1, at væggen er hvid, det afgøres på ytringsniveau, i fortolkningen, hvor **polyfonikonfigurationen** skabes.

4.2 Polyfonikonfiguration

Med polyfonikonfigurationen er vi på **ytringsniveau**, og det er en af polyfoniteoriens grundlæggende antagelser at i fortolkningen vil modtageren altid prøve at konfigurere – eller snarere prøve at genskabe den konfiguration som afsender har intenderet – og det vil sige at finde ud af hvem der skal tillægges ansvar for synspunkterne, og hvilken relation de synspunkt-

ansvarlige diskursindivider har til synspunktet. Hvis fortsættelsen til (1) lyder som (2b), er det naboen der bliver konfigureret som synspunktansvarlig for synspunkt 1. At konfigurere består i at fastslå hvem kilden til synspunktet er, at finde ud af med hvilket diskursindivid synspunktets synspunktbærer skal instantieres. Det kan også siges på den måde at hvis synspunktbæreren er identificerbar ud fra teksten eller situationen, kan der knyttes et diskursindivid til synspunktbæreren. Teoriens opgave er at fastlægge hvor mange typer af diskursindivider man kan arbejde med, og her tager man udgangspunkt i kommunikationssituationen. Typer af diskursindivider er:

Afsender (prototypisk repræsenteret med *jeg* i ytringen)

Modtager (prototypisk repræsenteret med *du* i ytringen)

De 3. (som kan være repræsenteret med fx *hun* og *de* i ytringen)

MAN, den kollektive variant af de 3. som yderligere kan deles op i homogent og heterogent kollektiv.

Antallet af typer af diskursindivider i teoriens begrebsapparat er begrænset, mens antallet af potentielt identificerbare synspunktbærere er uendeligt. *Lise, Hans* og *statsministeriet* - og listen kunne fortsætte – repræsenterer alle typen 'de 3.' Det er også vigtigt at bemærke at synspunktbærere repræsenteret i teksten ikke nødvendigvis kan knyttes til et diskursindivid. Og diskursindividet afsender har en særlig status og får derfor sit eget afsnit:

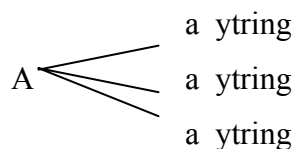
4.3 Afsender

Polyfonien interesserer sig kun for afsender som tekstlig instans. Som tekstlig instans har afsender for det første rollen som **tekstkonstruktør**, som iscenesætter af det teaterstykke teksten er. Afsender som tekstkonstruktør er ansvarlig for udsigelsen. Afsender som tekstkonstruktør kan skabe to billeder af sig selv i teksten, og det kan derfor også siges at være en analytisk opsplætning af fortæller. Den analytiske opsplætning er nødvendig i visse tilfælde, og ideen om opsplætning stammer fra Ducrot. Her kaldes de to billeder af afsender med ScaPoLins betegnelser **ytringsafsender** og **tekstafsender**.⁷

Ytringsafsender, a, er det billede tekstkonstruktøren skaber af sig selv i ytringsøjeblikket. Ytringsafsender har en flygtig eksistens idet der til hver ytring hører en ytringsafsender.

Tekstafsender, A, er det billede tekstkonstruktøren skaber af sig selv som den tekstlige instans der sikrer tekstkohærens, og som også eksisterer uafhængigt af den enkelte ytring. Ytringsafsender, a, kan siges at være et af tekstafsenders, A's, mange ansigter:

⁷ Ducrots betegnelser er 'locuteur en tant que tel' og 'locuteur en tant qu'être du monde', og Henning Nølkes betegnelser var i det foregående årtusinde 'ytringsafsender' og 'individafsender'.

I mange tilfælde er det i analysen ikke relevant at skelne mellem ytringsafsender og tekstafsender, der taler man bare om afsender. Men to klare eksempler på at opsplittningen bør være en del af teoriens begrebsapparat, er interjektionaler og præsuppositioner set gennem polyfone briller. Det var præsuppositionerne der oprindeligt ledte Ducrot til at skelne mellem ytringsafsender og tekstafsender som to forskellige aspekter af fortæller. Af pladshensyn begrænser jeg mig til at illustrere det med interjektionaler. Til sammenligning (4) og (5):

(4) Det gjorde ondt

(5) Av for S..., det gjorde ondt

I sammenligning er (4) umiddelbart køligt refererende, mens afsender i (5) *er* i følelsen. Med polyfone termer kan man sige at i (4) beretter ytringsafsender om tekstafsenders følelser, og begge instanser tager ansvar for synspunktet at det gjorde ondt. Men der er ingen pointe i at skelne mellem ytringsafsender og tekstafsender i analysen, afsender beretter om sine følelser. Det er der derimod i (5) hvor *Av for S....* repræsenterer ytringsafsenders umiddelbare engagement i udsigelsen. Ytringsafsender har altså alene ansvaret for følelsesudbruddet, for *Av for S...*, mens tekstafsender også har ansvaret for synspunktet, at det gjorde ondt, som i (4).

Opsummerende kan man sige at det centrale i polyfoniens begrebsapparat er at man kan tale om en polyfonistruktur som sproglige elementer eller grammatiske konstruktioner bærer instrukser om på sætningsniveau. Og man kan tale om en polyfonikonfiguration, det lag hvor man finder synspunktansvarlige diskursindivider til de synspunkter der er i polyfonistrukturen. Centralt er det at synspunktbærere ikke behøver at være (navngivne) aktører i diskursen eller identificerbare, de kan være stemmer som afsender taler for eller imod – eller iscenesætter – i sin diskurs. Noget som polyfonien har som kerneområde er derfor også citater, direkte tale, dækket direkte tale og indirekte tale. Særegent for polyfonien er også den analytiske opsplittning af fortæller i tekstafsender og ytringsafsender, en opsplittning som kan være analytisk nødvendig, men som i mange tilfælde ikke er det. Der er endnu kun få studier af polyfoni kodet i dansk, men det kan programmatisk siges at det fx vil være interessant at se på sætningsadverbialer med hensyn til relationen mellem diskursindivid og synspunkt, og det ville være nærliggende at undersøge om der er en systematisk sammenhæng mellem brug af for-

skellige konjunktioner og typer af diskursindivider der kan tillægges ansvaret for synspunkter.

Det skal understreges at som regel undersøger polyfonien ikke nye fænomener, det er snarere at undersøge kendte fænomener med et nyt sæt briller (de polyfone) på med henblik på at få en mere fyldestgørende og udtømmende sprogbeskrivelse. Og det skal også understreges at polyfonien kun dækker et mindre (men vigtigt!) betydningsområde, blandt mange, som kan være kodet.⁸

5. Eksempel på kodet polyfoni: Spørgsmålgentagelse

Afslutningsvis vil jeg vise et eksempel på hvordan noget polyfonisk er kodet i dansk. Så vidt jeg ved, er der ikke tidligere klart peget på fænomenet, og det synes således at være en illustration af at man med de polyfoniske briller får øje på noget man ellers ikke ville se. I mit oplæg på MUDS kaldte jeg fænomenet for ekkospørgsmål, men Sten Vikner har venligt gjort mig opmærksom på at den betegnelse er reserveret noget andet⁹, og jeg kalder derfor tentativt "mit" polyfone fænomen for spørgsmålgentagelse. Spørgsmålgentagelse er på dansk kodet i hv-spørgsmål med neutral ledstilling (SAV, traditionelt kaldt ledsætningsledstilling) (jeg bruger Heltoft og Hansens (Heltoft og Hansen på vej) ledstillingsbetegnelser) i modsætning til så at sige førstegangsspørgsmål hvor vi bruger deklarativ ledstilling (SVA, traditionelt kaldt hovedsætningsledstilling). En spørgsmålgentagelse spørger til om det var spørgsmålet, og forudsætter altså at der har været stillet et spørgsmål – heraf det polyfone – hvilket et spørgsmål med deklarativ ledstilling ikke gør. Spørgsmålgentagelsen indebærer i den fuldt udfoldede form 4 ture som i (6). (Fra eget korpus, fokusgruppeinterview):

- (6) 2. Tør man spørge hvor det var
 1. Hva? **Hvor jeg kom fra?**
 2. Ja
 1. Jeg kommer fra...

⁸ Polyfonien indgår fx som et modul blandt mange andre i Henning Nølkes modulære sprogteori (Nølle 1994).

⁹ Mange tak for det! Sten Vikner henviser til følgende kilder hvoraf det fremgår at termen ekkospørgsmål er adopteret på engelsk, tysk og svensk:

Crystal, David (1997) *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. 4th Ed. Blackwell: Oxford. s. 130: "echo question".

Platzack, Christer (1999) *Svenskans inre grammatik - det minimalistiska programmet*. Studentlitteratur: Lund. s. 102: "eko-fråga".

Wollstein-Leisten, Angelika, Axel Heilmann, Peter Stepan & Sten Vikner (1997). *Deutsche Satzstruktur - Grundlagen der syntaktischen Analyse*. Stauffenburg Verlag: Tübingen. s. 14: "Echofrage".

Ifølge Perrin et al. (2003: 1850) skulle det være Gail Jefferson der først introducerede termen ekkospørgsmål (i en artikel fra 1972: Side sequences. *Studies in Social Interaction*. Ed. D. Sudnow. Free Press: New York. 294-338.).

Nemlig et spørgsmål (deklarativ ledstilling), en spørgsmålsgentagelse (neutral ledstilling) hvor der bliver spurgt til **om** det var spørgsmålet, bekræftelse på at det **var** spørgsmålet¹⁰, og til slut svar. Ekkospørgsmålet derimod er et afklaringspørgsmål til noget asserteret, med Sten Vikners eksempel (7):

- (7) 1. Peter havde lige hørt det fra dekanen.
 2. Peter havde lige hørt det fra **hvem**?

(8) er et eksempel på gentagelsesspørgsmål med *hvorfor* i den fuldt udfoldede form (fra By-Soc). Det ses at det er tilstrækkeligt at markere spørgsmålsgentagelse ved at sætte subjektet lige efter hv-ordet:

- (8) 1. og så har hun taget forskellige kurser hen ad vejen
 A. nå har hun det?
 1. ja altså hun har taget skrivekursus ik' maskinkursus og
 A. nå ja det kan man jo ikke bare sætte sig til at gøre
 1. sprogkurser og sådan noget
 A. nå
 1. da hun kom ind i banken der
 A. nå hvorfor gør hun det?
 1. **hvorfor hun**?
 A. ja hvorfor gør hun det altså hvad skal hun bruge det til eller er det bare sådan

I (9), som er fra en samtale i et kollektiv (Louise er et synonym for et ellers hemmeligholdt øgenavn som personen med synonymet Vibe har), har jeg også fremhævet *hvad er det* i Oskars tredje replik. Den deklarative ordstilling signalerer retorisk spørgsmål – som i modsætning til gentagelsesspørgsmålet er et spørgsmål afsender selv "har opfundet", og så selv besvarer.

- (9) Oskar: Jeg synes de er gode Louise (latter)
 Liv: hvad er det du kører på med Louise
 Oskar: **hvad det er** jamen det
 Pil: hvornår har du fundet ud af det at hun hedder Louise
 Oskar: ja det fandt jeg ud af **hvad er det** en uges tid siden
 Vibe: jamen
 Pil: kiggede du på dørskiltet eller fandt du bare ud af det fordi hun kom til at afsløre sig selv

¹⁰ Den 3. tur kan selvfølgelig også være afkræftelse, jeg har ingen eksempler fundet, men i så fald ville det oprindelige spørgsmål nok blive gentaget i 3. tur, hvorefter der ville blive svaret på det. Det ændrer ikke ved spørgsmålsgentagelsens natur og kodning.

Den afgørende pointe er at den neutrale ledstilling i hv-spørgsmål altid forudsætter et spørgsmål en anden har stillet, dvs. at polyfonisk iscenesætter det altid en spørgende dialogpartner. I samtaler og dialoger vil det forudsatte spørgsmål som regel være eksplicit til stede i samtalen. Men i skrevne tekster kan den kodede betydning udnyttes, og 4-turssekvensen optræder der i en reduceret form hvor hverken tur 1, det forudsatte spørgsmål, eller tur 3, bekræftelsen på at det var spørgsmålet er udtrykt. I eksempel (10), som er uddrag af en klumme, *Anti-russisk* (lagt på www.weekendavisen.dk d. 14. november 2002 kl. 13.11), udnytter forfatteren Ulrik Høy denne kodning til at iscenesætte en spørgende dialogpartner, som må skulle instantieres som modtager / læseren:

- (10) “Der er en aura af anti-russiske stemninger i den europæiske presse. Det ny Rusland får ringere skudsmål end det gamle Sovjet, generelt, også hos os, det er paradoksalt. **Hvad det skyldes?** Det skyldes fornærmelse blandet op med lokal forskrækkelse over Ruslands attitude – stort land bosser lille land – og det befipper folk i nisselandet.”

“...7-8 år efter var det en realitet. Sovjet røg ud af Rusland, det sovjetiske system kollapsede, de besatte lande blev frie et efter et, tilbage var der de formørkede dele af imperiet med terror, blodig separatisme og hyggelige kongresser i København med mindre hyggelige gæster, som det ny Rusland af gode grunde ikke er synderlig betaget af.

Hvad det drejer sig om? Det drejer sig om at få Rusland ud af Tjetjenien, for man er sur, man er godt og grundigt fornærmet over, at reformationen slog fejl, for det gjorde den jo...”

I forhold til Ulrik Høys tekst er det så en yderligere analytisk pointe at de spørgsmål som læseren så at sige bliver skudt i skoene, er spørgsmål som indholdsmæssigt anerkender Ulrik Høys absolutte autoritet og ekspertviden på området. Min centrale pointe er at han i sin tekst udnytter ledstillingskodningen af spørgsmålsgentagelse. Og således inspireret:

6. Hvad jeg konkluderer?

Jeg konkluderer egentlig ikke noget. Jeg ville gøre opmærksom på Sprogligt polyfoninets værks eksistens, og jeg håber at have gjort rede for det teoretiske grundlag, teoriens genstandsområde og eksemplificeret det på en måde så relevansen er anskueliggjort.

Litteratur

Andersen, Nina M. (1998) Det fremmede ord og dets anvendelighed. *Bachtin. Kultur og Klasse* 86, ed. Lise Busk jensen et al. Medusa.

Andersen, Nina M. (2002) *I en verden af fremmede ord. Bachtin som sprogbrugsteoretiker.*

- København: Akademisk forlag.
- Andersen, Nina M. (2004) Polyfoni og Bachtin. *Sproglig polyfoni. Arbejdspapirer* 1, oktober 2004. Roskilde: Skrifter fra dansk og public relations: 3-16.
- Ducrot, Oswald (1984) *Le dire et le dit*. Paris: Les éditions de Minuit.
- Heltoft, Lars og Erik Hansen (på vej). *Grammatik over det Danske Sprog*. Forprint: Roskilde Universitetscenter.
- Holm, Helge V. (1999) Detaljens stemmer hos Flaubert. *Detaljen : Tekstanalysen og dens grænser* II. ed. Ebbe Klitgård og Rita Therkelsen. Roskilde Universitetsforlag: 88-100.
- Norén, Coco (1999) Reformulation et conversation. De la sémantique du topos aux fonctions Interactionelles. *Studia Romanica Upsaliensia* 60: Uppsala Universitet.
- Nølke, Henning (1989) Polyfoni. En sprogteoretisk indføring. *Ark* 48, juli 1989.
- Nølke, Henning (1994) *Linguistique modulaire*. Louvain – Paris: Peeters.
- Nølke, Henning, Coco Norén og Kjersti Fløttum (2004) *ScaPoLine. La théorie scandinave de la polyphonie linguistique*. Paris: Kimé.
- Olsen, Michel (1999) Polyfoniens vilkår. *Detaljen : Tekstanalysen og dens grænser* II. ed. Ebbe Klitgård og Rita Therkelsen. Roskilde Universitetsforlag: 53-73.
- Perrin, Laurent, Denise Deshaies og Claude Paradis (2003). Pragmatic functions of local diaphonic repetitions in conversation. *Journal of Pragmatics* nr. 35 (2003) : 1843-1860.
- Polyphonie – linguistique et littéraire. Lingvistisk og litterær polyfoni. Documents de travail/ arbejdspapirer*. Samfundslitteratur: Roskilde.
- Therkelsen, Rita (2004) Polyfoni som sproglig begrebsramme og som redskab i tekstanalysen. *Sproglig polyfoni. Arbejdspapirer* 1, oktober 2004. Roskilde: Skrifter fra dansk og public relations: 79-109.